

El tercer acte

Aquest marató silencios, que s'inicià un 10 de setembre de 1984, es veié interromput d'una manera rocambolesca sis mesos més tard, després de dues-centes hores de lluita.

L'impetuós Gary Kaspàrov hagué d'esperar un 10 de novembre de 1985 per proclamar-se als 22 anys el campió més jove de la història dels escacs, després de 24 noves partides on demostrà la seua superioritat davant l'impenetrable Kàrpov. Paradoxalment, el regnat del nou campió ha estat marcat amb el signe de la brevetat. Ni la comunitat escaquística internacional ni el mateix Kaspàrov han estat capaços de pair un triomf que se sabia efímer des de la seua mateixa consecució. Per retenir el títol, Kaspàrov ha estat obligat a disputar un matx de revenja amb l'ex-campió en un curt termini de temps. Per conservar el títol haurà de guanyar a Kàrpov dues vegades consecutives en menys d'un any.

L'escena final del matx anterior havia donat la volta al món. La imatge d'un Kaspàrov aclamat amb estrepitosos aplaudiments contrastava amb el rostre descompost d'un Kàrpov, derrotat, que s'aixecava de la seua cadira per donar la mà al culpable de la pròpia derrota. En aquesta darrera partida es produïa un dels «moments estètics» més brillants en la història d'un campionat mundial. Kaspàrov tenia prou amb unes taules per destronar el seu rival. Però, en el moment decisiu, sorgí l'artista. Començà a jugar com si necessitàs la victòria: sacrificà dos peons que feren emmudir l'auditori de la Sala Txai-kovski. Ningú no entenia res. Ningú, llevat de Kàrpov, que hagué de suportar la violència continuada d'un atac en el qual totes les peces de Kaspàrov participaven. En uns instants el creador-Kaspàrov havia representat sobre el tauler l'esclafit escendent d'una descàrrega d'artilleria. Fou un infern. L'apoteosi.

Des de llavors, moltes coses estan canviant dins i fora del món de les 64 caselles. Durant aquest temps, els dos jugadors —amb els seus respectius equips d'analistes— han estat prepa-

Divendres, dia 15, Kaspàrov aconseguia la segona victòria en aquest penúltim matx. El tercer els espera a Leningrad. Malgrat aquesta victòria, les coses encara són bastant igualades.

Àlex Bataller

El passat 28 de julio començà a Londres el matx de revenja.

rant curiosament l'important matx de revenja.

És ben conegut l'esperit venjatiu de l'ex-campió Kàrpov, intranquil fins que no aconsegueix venjar cada derrota sofrida. No fa molt publicava un llibre titolat *Com aprendre de les derrotes* on escrivia coses com aquesta: «No tenir por a ningú i esforçar-me per aconseguir la revenja al més aviat possible és un dels punts cardinals de la meua vida escaquística». Després de més de deu anys de fàcil regnat, el destronat Kàrpov ha rebut el més dur revés, per al qual haurà de reservar la més forta resposta. Les victòries d'enguany en els «supertorneigs» de Brussel·les i Bugoiño, imposant-se als millors jugadors del moment, confirmen que la seua força i la seua ambició es mantenen intactes. A més, l'equip d'analistes d'anteriors enfrontaments

ha estat remodelat. De la «vella guardia» dels Gufeld, Polugaievski o Vasjukov ha conservat només els fidels teòrics Zaitsev i Makarischev i ha donat entrada a nous valors com el jove Valeri Salov, de vint-i-quatre anys, un escaquista de la generació de Kaspàrov. La gran família que acompanya Kàrpov es completa amb un conjunt de consellers, psicòlegs, metges i un cuiner personal que fan, en conjunt, una quarantena de persones.

Per la seua banda, Kaspàrov es conscient del que suposaria una victòria seua en aquest nou combat: «Represente els escacs en aquesta batalla i, si guanye, serà el darrer colp que rebrà Campomanes»; així es manifesta-

va el flamant campió en la recent visita realitzada a Barcelona on li fou lliurat l'*Oscar* al millor jugador de l'any.

El passat 28 de juliol començava a Londres l'anunciat matx de revenja. Un encontre programat com l'anterior a 24 partides —o fins que un dels dos escaquistes assoleisca sis triomfs—, que compta amb l'originalitat d'estar programat per disputar-se en dues fases, la primera a Londres i la segona a Leningrad, ambdues a dotze partides. 120 milions de pessetes han de repartir-se Kàrpov i Kaspàrov: cinc vuitens per al guanyador i tres per al perdedor, quantitats que, tant un jugador com l'altre, han anunciat que destinaran a les víctimes de l'accident nuclear de Txornòbil.

La partida inaugural del matx s'iniciava amb una sorpresa de Kaspàrov,

que jugava amb les peces negres, en el mateix moment de l'obertura... La tria de la Defensa Grünfeld, que fins llavors mai no havia emprat contra Kàrpov, sorprengué l'aspirant: Aquesta línia —utilitzada per primera vegada pel mestre austríac Ernst Grünfeld el 1922— té unes connotacions marcadament avantguardistes: condueix a una estructura de peons dinàmica, oposada a les rígides formacions que agraden a Kàrpov, el qual no volgué córrer riscos innecessaris i conduí el joc a les aigües mortes de les taules.

La segona partida començà amb un intens debat teòric dins d'una línia que en l'encontre anterior havia tingut resultats desastrosos per a Kàrpov. Ara, amb el camí preparat pel seu equip d'analistes, la tornava a posar en pràctica. Això no fou obstacle perquè el campió obtingués un clar avantatge d'espai i maniobra. Al moviment 39 —just un abans de l'ajornament— Kaspàrov tenia la partida guanyada amb una senzilla jugada de torre, però, angoixat per la pressió del temps, no va veure la jugada, i Kàrpov ho aprofità per forçar taules, després de més de dotze hores d'intens treball d'anàlisi amb el seu equip.

La tercera partida no tingué història. Kàrpov amb blanques no volgué complicacions, davant la defensa Grünfeld, i els dos jugadors es limitaren a assegurar els moviments. La quarta significà el primer triomf de Kaspàrov en el matx, «una de les partides més completes de la meua carrera» declararia més avant. Les primeres anàlisis no havien descobert cap error greu en el joc de Kàrpov. Les peces de Kaspàrov estaven millor situades en el tauler davant la impotència dels cavalls de l'aspirant, que botaven amunt i avall, sense trobar la situació dins del tauler. Román Torán se sentia perplex davant l'actuació poc afortunada del seu protegit.

Però Kàrpov és l'aranya que espera l'error de la víctima per engolir-la. I l'incomprensible error —imputable a tot l'equip d'analistes del campió— s'esdevingué en la cinquena partida.

De nou, s'utilitzava la defensa Grünfeld i es prenia com a base una partida de Fischer contra Petrosian de 1971.

Kaspàrov intentà millorar el joc del mític nord-americà i canvià les dames en la jugada novena. La posició no sols no era favorable sinó que estava completament perduda. Kàrpov s'en-

carregaria, implacablement, de demostrar-ho.

A partir d'aquest moment l'ànim de Kàrpov es restableix, i ha eixit de la letargia inicial. Però el seu estil és invariable: més que introduir les seues peces en el camp de l'adversari, vol

controlar els desplaçaments possibles de l'enemic. Després d'un prudent descans reglamentari per part del campió, les partides s'han représ amb dues noves taules, en les partides sisena i setena. Falta molt, encara, per al final. □

LA LLARGA OMBRA DE ROMÁN TORÁN

The spanish connection

Tots els escacs de l'estat són al tauler en l'encontre entre Kaspàrov i Kàrpov. Les maniobres de Román Torán i el seu control sobre la FEDA es veurien en perill amb una nova victòria del campió

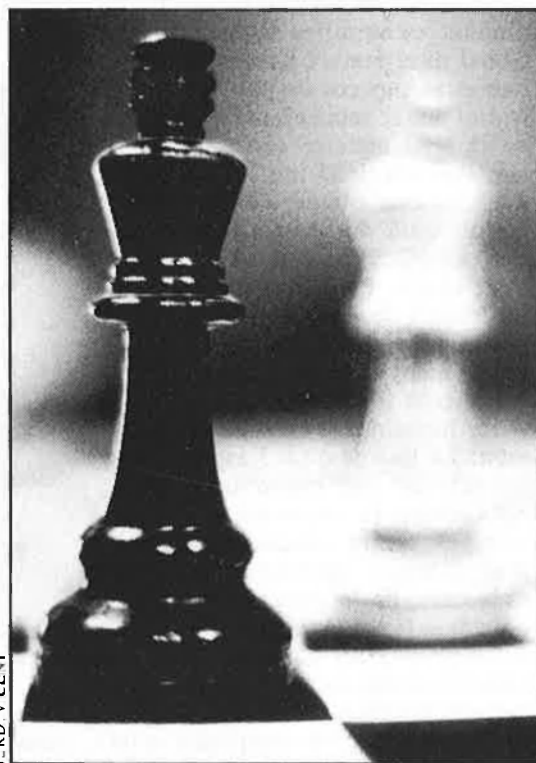
Ricard Calvo

A final de 1985, Kaspàrov, com a nou campió del món, va acudir a Hilversum (Holanda) per jugar un encontre amistós amb l'estrella holandesa Jan Timman. Leontxo Garcia, d'*El País*, i jo, acompanyats d'un traductor de rus, vam viatjar fins a Holanda per entrevistar-lo. Part d'aquelles llargues entrevistes es publicaren en el suplement dominical, però només una part, ja que el contingut de la resta era més delicat.

Cal remarcar, per fer història, que la Federación Española de Ajedrez ha estat polititzada durant tota l'època de Franco amb un clar signe ultradretà. Una publicació vinculada a aquesta, en els anys 40, definia els escacs jueus com a decadents, els russos hi jugaven amb mentalitat de serf, i només la manera temperamental pròpia de la raça hispànica imperial era capaç de les grans consecucions. El llibre causa sensació cada vegada que l'ensenye en l'estranger.

Durant els anys 70, davant la previsible mort de Franco, tingué lloc un copament col·lectiu de la majoria dels llocs administratius per part dels salvadors de la cultura cristiana i els sentinelles substituïts d'occident. El procés és descrit, per exemple, en l'article de Julio Busquets «El Bunker» en *Historia 16* de febrer de 1986.

L'home que ha controlat els escacs espanyols tots aquests anys és **Román Torán**. Nascut a Gijón el 1931, des-

FEDA: Polititzar els escacs.

prés d'una breu etapa com a administrador en una companyia de revistes dels béns de la primera vedette, es dedica íntegrament als escacs, però sense èxits esportius notables, ja que queda completament eclipsat pels triomfs d'Artur Pomar, de la mateixa edat que ell. Però Torán, que escriu en nombrosos periòdics, viu a Madrid, i controla els ressorts administratius de la Federació, inicia una tenaç campanya a l'ombra, que recorda, als qui l'hem vista, la pel·lícula sobre Salieri i Mozart. Artur Pomar, com a escaquista, està avui pràcticament destruït, amb una almonia simbòlica que la Federació li dona per als seus set fills.